

Недавно су у овој рубрици објављена два написа посвећена порицању сумњи у ауторитарне тенденције председника Тадића. У првом је критикован неименовани „дежурни аналитичар ‘државне’ провенијенције” који је тврдио да Тадић уводи тоталитаризам. У другом се признаје да се код Тадића можда могу уочити тенденције које „миришу” на ауторитарност, али се за њих дају извесна оправдања. О оба питања у овој анализи ћу да кажем понешто.

Када сам се распитивао који је то „дежурни аналитичар” тврдио да Тадић уводи тоталитаризам, речено ми је – да сам то ја! И заиста, после листања прошлонедељне штампе, нашао сам да је изванредан таблоид објавио моју изјаву такве садржине. Сећам се да сам разговарао са новинарком о тој теми. Рекао сам јој да се могу изнети замерке на неке потезе председника. Задржао је функцију председника странке и активно учествовао у кампањи за парламентарне изборе. Прво је супротно члану 115 Устава, а друго одступа од праксе демократских земаља, чак и земаља у региону. Након избора је претио да неће дозволити формирање владе одређеног састава, а његови кадрови су опструирали конституисање београдске управе истог профила. Објашњавао је да има нарочиту, „личну одговорност” приликом састава владе, па је испало да као председник републике сам себи, као председнику странке, даје мандат да одреди премијера и министре. Најављивао је „реформу медија”, а његови кадрови су показивали неукусну журбу у „глајшталтовању” јавности.

Пошто је таквих потеза, казао сам, у последње време било доста, и пошто су на политичку сцену отворено изашли и страни амбасадори – који свакако нису нити уставни, нити демократски чинилац – можда се и може говорити о ауторитарним тенденцијама у политичком животу Србије.

Иако се ове замерке понеком читаоцу „Политике” могу учинити прејаким, оне су се овом таблоиду изгледа учиниле преслабим. Отуда ми је у уста стављена тврдња да Тадић уводи тоталитаризам. Али, стварно није тешко бранити Тадића од оптужби за тоталитаризам. Јер, та оптужба није тачна. Но, не правимо се невешти. Онај ко хоће да брани Тадића не треба да га брани од бесмислених квалификација. Он треба да размотри читав списак стварних замарки које се тичу једне друге недемократске појаве – ауторитаризма.

Баш о ауторитаризму се расправља у другом тексту. У њему се признаје да је Тадић „сконцентрисао необично велику моћ” и да је „за судбину земље рискантно да сва моћ буде сконцентрисана у поседу једног човека”. Међутим, аутор каже да Србија ионако није „уређена демократска земља са јасним дугорочним циљевима”. У Србији постоји „ауторитарна свест значајног дела становништва”, „амбиција владара да у својим рукама сконцентришу што више моћи трајно је обележје српске политичке културе”, а „начело одвајања јавних и политичких функција ни до сада није поштовано”. Пошто Тадић не може побећи од српске ауторитарне традиције, не треба му ваљда ни замерити ауторитарне потезе.

Али, не само да је једна мера ауторитаризма неизбежна. По аутору текста, она је и потребна. Наиме, „око дугорочних циљева Србије постоје озбиљне поделе у оквиру

Није све „бити на европском путу“

Пише: Слободан Антонић
среда, 09 јул 2008 22:21

политичке елите”, а треба донети одлуку „о стратешком путу земље”. Те различите опције мора да пресече одлучан и моћан политичар. Он треба да нас, као какав демијург, изведе на пут избављења. „Уколико Тадић успе да (...)изведе Србију на пут европских интеграција (...) мало ко ће му након тога спочитавати ауторитарност”. Демијургова недемократичност тиме ће добити накнадно, телеолошко оправдање. Када се домогнемо спасења, нико се више неће сећати грехова избавитеља.

Ово се чини као још једна форма залагања за „просвећени ауторитаризам”. Део наше интелигенције изгледа мисли да, пошто је народ ваљда неспособан да схвати значај ЕУ, елита не треба ни да се држи демократије „као пијан плота”. Милошевићев ауторитаризам се осуђује само зато што је његов циљ био погрешан. Пошто овде није реч о националној држави, већ о ЕУ, мало ауторитаризма неће бити на одмет.

Но, није мала грешка показати „разумевање” за ауторитарне тенденције. Ауторитаризам никада није донео добро, па неће ни „еврореформској” ствари. Не мислим да је Тадић ауторитарац који једва чека да уведе диктатуру. Напротив, уверен сам да је његов базични карактер демократски. Али „свака власт квари, а апсолутна апсолутно”. Тадић је дошао до скоро потпуне власти у Србији. То јесте искушење. И оно свакако неће бити савладано ако Тадић чује једино: „Добро радиш, није важно, само да смо на европском путу”. Не, важно је и није све „бити на европском путу”. Са таквим размишљањем мале грешке брзо постану велике. И зачас се слети са „доброг пута”. Јер, можда нема алтернативе ЕУ, али још мање треба да има алтернативе демократији.

Али, тако то обично бива. Када се неком циљу прида ванредна важност, онда он лако „поједе” остале вредности. У име највишег циља (ЕУ) једна наша вредност (Косово) као да је већ поједена. Биће лоше ако је сада на ред дошла још једна вредност – демократија.

[објављено: 10/07/2008]